

skyddsbestämmelser. Det är inom dylikt område förbjudet att förstöra el. skada fast naturföremål el. ytbildning, så ock att bortföra mineral, att fälla el. skada växande träd el. bortta växter el. växtdelar av annan beskaffenhet än bär, som användas till omedelbar förtäring; att jaga, fånga el. avsiktligt skada djur av vad slag det vara må, då det ej sker till försvar mot angrepp på person el. egendom; att medföra hund; att uppföra byggnad el. stadigvarande bostad, verkställa odling el. beta kreatur samt att i annonseringssyfte uppsätta el. anbringa tavla, plakat, inskrift el. annan störande anordning. Överträdelse av lagen straffas med böter på 5—1 000 kr. N. stå under vård av Vet. akad., som för vetenskapliga forskningar äger medge undantag från skyddsbestämmelserna. — Bland utländska N. märkas i För. Stat. Yellowstone National Park, Yosemite National Park, Sequoia National Park (se dessa ord) och Grand Canyon National Park, i Kanada Jasper National Park i v. Alberta, Nordamerikas största N., samt i Sydafrikanska unionen Kruger National Park och i Belgiska Kongo Parc national Albert (se dessa ord).

Nationalparker i Sverige 1943.

Namn	Län	Areal (1 km ²)	Bildad år
Vaddetjälkä	Norrb.	24,5	1920
Abisko	„	50	1910
Stora Sjöfallets	„	1 300	1910
Sareks	„	1 900	1910
Pejlekaise	„	146	1913
Muddus'	„	402	1942
Sonfjällets	Jämtl.	27	1910
Töfingsdalens	Kopparb.	13,7	1931
Hamra	Gävleb.	0,23	1911
Ängsö	Sthms	0,75	1912
Garphyttans	Örebro	1,08	1910
Gotiska Sandöns	Gotl.	0,4	1910
Norra Kivills	Kalmar	0,27	1928
Jungfruns	„	0,46	1926
Dalby Söderskogs	Malmö.	0,34	1918

National Portrait Gallery [nä'sj-nel på'trit gäll'leri] i London, en 1856 grundad konstsamling, bestående av mer än 2 500 porträtt av berömda engelsmän från tudortiden och fram till våra dagar.

National Provincial Bank, Ltd. [nä'sj-nel prövi'nnsj-nel bängk], en av Storbritanniens fem ledande affärsbanker, med huvudkontor i London, grundad 1833. Aktiekap. 9,5 mill. p.

st., omslutning 552 mill. p. st., antal avdelningskontor 1 325 (1943).

National Recovery Administration [nä'sj-nel rika'vveri ädministre'j-sjön], förk. N.R.A., se National Industrial Recovery Act.

Nationalråd (ty. *Nationalrat*, fr. *conseil national*), i Schweiz och f. d. Österrike (1920—34) folkrepresentationens ena (direkt valda) kammare.

Nationalsocialism, den officiella politiska rörelsen i Tyskland. N. står den italienska fascismen nära och betecknas stundom som en "fascistisk" åskådning (jfr Fascism). Liksom fascismen har N. övat inflytande och vunnit efterföljare i skilda länder.

Historisk utveckling. Nationalsocialistiska tyska arbetarpartiet bildades i München 1919 (nuv. namn 1920). I partiet inträdde någon tid efter dess grundande Adolf Hitler, som inom kort blev partiets ledare (formellt 1921). Ett i 25 punkter formulerat program, vid vars tillkomst G. Feder spelade en viktig roll, utarbetades 1920 och har senare icke förändrats. Betr. partiets ideologi se sp. 1459 f.; den aktuella propagandan dominerades av nationalisticiska och antisemitiska föreställningar, varjämte framfördes en rad antikapitalistiska krav, bl. a. på expropriation av vissa företag och på brytande av "ränteslaveriet" (jfr Feder). Partiets taktik utmärktes av en ytterst hetsig och suggestiv propaganda samt bildandet av militärt organiserade kampförband. Under det förvirrade läge, som 1923 uppstod i Tyskland, gjorde Hitler i nov. ett försök till statskup i München (se Bayern sp. 78 f.) men misslyckades. Hitler o. a. ledare ådömdes fängelsestraff, och starka splittringstendenser inom rörelsen framträdde. Maj 1924 vann partiet jämte samverkande riktningar 32 platser i riksdagen, men under den följande tiden, som utmärktes av relativ stabilisering av det ekonomiska och politiska läget, gick partiet starkt tillbaka. Vid valen dec. 1924 fick det sålunda endast 14 och 1928 12 platser i riksdagen. Den av en väldig arbetslöshet åtföljda ekonomiska kris, som utbröt omkr. 1930, gav den nationalsocialistiska propagandan ökade möjligheter. Det "so-

cialistiska" inslaget i partiets program borttolkades el. ställdes i bakgrunden, och Hitler förklarade sig stå på den privata äganderättens grund. Partiet, som tidigare spec. haft anhängare inom den lägre medelklassen, blev nu en samlingspunkt för missnöjda inom alla samhällsgrupper. Vid riksdagsvalen 1930 erövrade N. 107 platser av 577 och juli 1932 230 av 608. De socialistiska partierna och centrum bevarade i stort sett sin ställning (jfr Tyskland, historia), medan de borgerliga partierna gingo starkt tillbaka. Vid valen nov. 1932 gick N. något tillbaka (196 platser av 582). Därefter ordnades emellertid förhandlingar mellan rikspresidenten samt de nationalsocialistiska och tysknationella ledarna, vilka resulterade i att Hitler 30 jan. 1933 blev rikskansler i en regering, vari medlemmar av de båda nämnda partierna ingingo (jfr Hindenburg; Tyskland, historia). Riksdagsvalen mars 1933, som hölls under starkt tryck från regeringens och de nationalsocialistiska SA.-truppernas sida och vid vilka påståendet om en överhängande kommunistfara effektivt utnyttjades (jfr Tyska riksdagshusbranden), innebuero en knapp seger för regeringen (c:a 52 % av de avgivna rösterna, därav 44 % för nationalsocialisterna). Efter valen tillförsäkrade sig nationalsocialisterna inom kort totalt välde över statsorganisationen. Genom en av riksdagen mars 1933 antagen fullmaktslag erhöill riksregeringen diktatorisk makt, varefter de med N. samarbetande konservativa elementen utmanövrerades och alla partier utom det nationalsocialistiska upplöstes. Se vid. Tyskland, historia.

Den nationalsocialistiska ideologin. Under sitt tidigare skede fick N. sin ideologiska motivering främst i Hitlers *Mein Kampf*; nämnas bör också A. Rosenbergs *Der Mythus des 20. Jahrhunderts*. Efter maktövertagandet 1933 kom den nationalsocialistiska doktrinen att utformas icke blott av rörelsens ledande män, ss. W. Darré, O. Dietrich, J. Goebbels och R. Ley, utan även av vetenskapsmän, som ställt sig i N:s tjänst, ss. H. Günther och O. Koellreuter. Utmär-

kande för N. liksom för fascismen är ett starkt drag av antiintellektualism och vitalism (se dessa ord). N:s teoretiker hävda i anslutning till äldre tankeriktningar instinkten och intuitionens betydelse och uttala sig nedsättande om intelligensen, förnuftet och vetenskapen. Inflytanden från författare som Nietzsche, Bergson och Spengler äro här särskilt märkbara. I nära samband härmed står det starka betonandet av propagandans möjligheter; Hitler har ofta uttalat, att man genom en ensidig och på upp- och nedgång av vissa enkla synpunkter inriktad propaganda så gott som obegränsat kan påverka den stora massan. Från liberalismen, med dess rationalism och tro på toleransen, tar man bestämt avstånd. — Ideologins positiva sida utgöres främst av en till det yttersta driven nationalism. Folkets vilja anses ha tagit gestalt i N. och främst dess ledare (jfr Ledarprincip). Den nationalsocialistiska diktaturen kan därför kännetecknas som "sann" demokrati (jfr Diktatur sp. 1298 f.). Med "tysk socialism" menas i första rummet sträng hierarkisk ordning och stark politisk samhörighetskänsla. N:s seger betecknar den tyska utvecklingens fulländning, upprättandet av "det tredje riket" (jfr Tredje riket). Det tyska folket tänkes sammansvetsat, dels av blods-, dels av naturgemenskap ("Blut und Boden"). En hörnsten i N:s ideologi utgör rasläran, vilken innefattar väsentligen två skilda moment. Dels vill man stärka den nordiska rasen, som anses innefatta landets värdefullaste element men som är starkt uppblandad med andra raser, dels — och detta är det i praktiken mest framträdande — vill man bekämpa judarna. I detta fall utgår N. från "ariernas" allmänna överlägsenhet. Genom att upplösa värdefulla, i instinkten rotade föreställningar påstås judarna söka tillvälla sig väldet över de moraliskt överlägsna men naiva och godtrogna arierna (jfr Antisemitism sp. 657). — I allt högre grad har, särskilt efter krigsutbrottet 1939, den rena nationalismen, d. v. s. den tyska självhävdeisen gentemot andra stater och folk, blivit det centrala inslaget i

N:s åskådning. Samtidigt har det våldsdyrkande och direkt krigsförhållande inslaget i N. blivit allt starkare. Tyska folket framställs som ett herrefolk, vars anspråk äga obergänsad giltighet. Stundom karakteriseras vissa undertryckta folk ss. naturliga "slavfolk".

Nationalsocialistiska tyska arbetarpartiet (ty. *Nationalsozialistische deutsche Arbeiterpartei*, förkortat NSDAP.) är enl. lag 1933 Tysklands enda politiska parti. Det har till främsta uppgift att upprätthålla den tyska folkgemenskapen och betecknas som ett verktyg för ledaren. Organisationen är strängt hierarkisk. I spetsen står ledaren (*der Führer*), d. v. s. Hitler, till vilken varje medlem svär ovillkorlig trohet. Närmast under ledaren står "ledarens ställföreträdare", som tillika är medlem av riksregeringen. Omedelbart under ledaren stå vid. ett antal riksledare (*Reichsleiter*) för organisation, propaganda, press o. s. v.; de äro i vissa fall även medlemmar av riksregeringen. Lokala befattningshavare av olika grader äro *Gauleiter* (i spetsen för var sin *Gau*, som utgör partiets största lokala enhet), *Kreisleiter*, *Ortsgruppenleiter*, *Zellenleiter* och *Blockleiter*, vilka äro chefer för var sin *Kreis*, *Ortsgruppe* etc. Militärt organiserade äro de båda förbanden SS. (förk. av ty. *Schutzstaffeln*) och SA. (förk. av ty. *Sturmabteilungen*). SA., som urspr. var den främsta kamporganisationen, har efter hand förlorat i betydelse, särskilt efter 1934, då en av E. Röhm ledd opposition inom organisationen nedslags. SS. bildades 1923 som en elitorganisation. Sedan 1934 är det den huvudsakliga kamporganisationen, dess ledare (sedan 1929 H. Himmler) är chef för polisen, och SS.-avdelningar tjänstgöra inom polisen och armén (*Waffen-SS.*). Ungdomen fostras till medlemskap i partiet i de i *Hitlerjugend* (se vid. d. o.) ingående organisationerna. Inom skilda näringar och yrken finnas speciella nationalsocialistiska organisationer, bland vilka märkas Tyska arbetsfronten (se d. o.) och den alla "kulturskapande" organisationer (inom litteratur, konst etc.) omslutande

Rikskulturkammaren (*Reichskulturkammer*). Medlemsantalet uppskattades 1940 till c:a 3 mill., varvid är att märka, att t. ex. manskap inom *Waffen-SS.* ej behöver tillhöra partiet.

I *Sverige* ha flera rörelser framträtt, som genom namn och program visat sin nära anslutning till den tyska N. 1930 bildades under ledning av B. Furugård ett nationalsocialistiskt parti, från 1931 benämnt *Svenska nationalsocialistiska partiet*. Genom utbrytning ur detta bildades 1933 *Nationalsocialistiska arbetarepartiet* under S. O. Lindholm; namnet ändrades 1938 till *Svensk-socialistisk samling*. Vid andrakammarvalen 1932 och 1936 erhöilo nationalsocialisterna c:a 15 000 resp. 20 000 röster (därav lindholmsriktningen 17 000); efter valen 1936 upplöste Furugård sitt parti. 1940 deltog icke nationalsocialisterna i andrakammarvalen utan uppmanade till röstkolkning. Med N. i väsentliga punkter sammanfallande åsikter ha förfäktats av Sveriges nationella förbund och Socialistiska partiet (se dessa ord).

Litt.: Artiklarna *Nationalsozialismus* och *Nationalsozialistische deutsche Arbeiterpartei* i Meyers Lexikon (8:e uppl. 1940); W. Frank, *Zur Geschichte des Nationalsozialismus* (1934). Kritiska arbeten: F. L. Schuman, *The Nazi dictatorship* (1936); S. H. Roberts, *The house that Hitler built* (1937); *Huset som Hitler byggde*, (1938); H. Tingsten, *Den nationella diktaturen* (1936); H. Carlsson, *Nazismen i Sverige* (1942).

National Sporting Club [nä'sjnel spä'ting kla'bb], London, grundad 1890, anordnar professionella boxningsmatcher med tillträde för klubbmedlemmar. Jfr *Boxning* sp. 1104.

Nationalstat, en stat, vars befolkning i etniskt avseende i stort sett utgör en enhet. Sverige är en typisk N. Jfr *Nationalitetsprincipen*.

Nationalsång, folksång, sång, allmänt sjungen i en nation ss. uttryck för dess fosterländska känslor, ibland riktad till regenten (kungssång). Betr. olika N. se resp. landsartiklar.

Nationaltemplarorden, förk. NTO,